

OSNOVA III

Škola jako prostředí podpory a inkluze

Proč a jak řídit chování ve třídě?

- Skupina potřebuje vůdce – buď učitel, nebo někdo z žáků
- Učitel dává hodině strukturu (x nestrukturovaný čas o přestávkách)
- Nezbytné je povědomí o kulturních normách komunity
- Ani příliš autoritativní přístup, ani přílišné zaměření na školní výkon
- Důležitý je vztah učitel-žáci

Žáci s problémy v chování jako provokující žáci

- Zkoušení hranic
- Boj o moc - učitelé jako cíl, ale není příčinou (spouštěč, ale není v tom „nic osobního“ – není to o mě)
- Nezáměr o výuku - žáci z různého prostředí - ne/podporující vzdělání, citově ne/podnětné
- Různý stupeň osvojení sociálních dovedností (dovednosti x kompetence)
 - ⇒ Vliv na jejich chování (pocity hněvu, bolesti, frustrace, touha po pomstě)
 - ⇒ Nenaučené chování, nedoučené chování, špatně naučené chování

Příčiny „provokace“

- Nedostatek porozumění (dospělí, vrstevníci)
- Pocit nespravedlnosti
- Potřeba odventilovat vztek, frustraci či bezmoc
- Boj o moc (učitel jako autorita; model chování
v kontaktu s lidmi)

Prevence obecněji

- Předcházet konfliktu
- Mapovat provokující chování (co?, kdo?, jak? – záznam může pomoci problém řešit)
- Plánovat dopředu své reakce (ty nepromyšlené jsou často instinktivní, emotivní, pod vlivem stresu a žákovy provokace ještě posílí)
- Oceňovat správné chování (nevšímat si pouze toho negativního)
- Nesnižovat nároky učiva (mylné je domnívat se, že dostanou-li žáci snazší úkoly, budou se chovat dobře; naopak očekávat, že zvládnou víc, a víc jim „nakládat“, diferencovat cíle podle možností)
- Oslovit odborníka

Práce s konfliktem

4 základní strategie práce s incidentem

a) aktuálně při konfliktu ve třídě

1. Vyhnout se personalizaci
2. Izolovat provokujícího žáka (provokace je často iniciovaná jednotlivcem, skupina přihlíží a podporuje)

b) následně při pohovoru s žákem, studentem

3. Naslouchat, verbalizovat
4. Odůvodnit rozhodnutí o dalším řešení, následku

Doplňující strategie

- Pozor na nebezpečí „škatulkování“ (žák se pak „nálepky“ nezbaví)
- Žáci s PCH u některých učitelů „nezlobí“ (vhodné zjistit, co pro to daní učitelé dělají)
- Vytěžit z „negativního“ (žákových negativních projevů může být využito pozitivně, pokud se např. přeznačkují)
- Možnost IVP (je zde zahrnuto i chování)
- Pojmenování pocitů žáka (myslet však na soukromí – ne o všech pocitech se hovoří snadno; žáci se pak mohou o svých pocitech sami rozhovořit)

Základní strategie zamezení vývoji problémového chování při výuce

Pravidla třídy (školní řád sice znají, ale nechápou – nevytvořili si)

- Stručná, založená na fair play, toleranci, vzájemném respektu
- Kopie pravidel každému žákovi (i učiteli)
- Ideál - zvnitřnění

Pozitivní posilování (vyzdvihovat správné chování)

- Ústně (oceňovat jen zasloužené, podrobnější komentář)
- Známkou (i známkování má být interakcí)
- Záznamem (tabulky, v případě nutnosti ochrany osobních údajů rozdávat symboly např. odznáčky; i v rámci školy)

Sankce (učitelé tolerují chyby v učení, ale ne v chování – předpokládá se, že žák ví, jak se chovat)

- Před potrestáním prověřit, jak své chování chápe žák
- Sankce spravedlivé, šetřit, aby byly účinné; trestat chování, nikoli žáka
- Žáci jsou velmi citliví na nespravedlnost (pozor na značkování)

Komunikace (důležité je vzájemné porozumění)

- Zda žáci pochopili sdělení tak, jak bylo myšleno

Povinnosti školy při individualizaci výuky

- podmínky vzdělávání
- poradenská pomoc
- podmínky při ukončování
- hodnocení
- organizace a forma vzdělávání
- asistent pedagoga

Podmínky efektivní výuky žáků s PCHE

- Individuální nebo skupinová péče
- Přípravné a speciální třídy
- Využívání speciálně-pedagogických metod a forem práce
- Nižší počet žáků ve třídách
- Prostorové uspořádání
- Obeznamenost pedagogů s problematikou PCHE
- Dva pedagogové ve výuce
- Spolupráce s odborníky

Pravidlo 4x3 principů bezpečného prostředí (Vojtová, 2008, 2013)

- Orientace žáka
- Sociální začlenění
- Dosažitelnost cílů
- Hodnocení

Literatura a zdroje

- ▶ **Ondráček, P. Františku, přestaň konečně zlobit, nebo... Praha: ISV, 2003. ISBN 80-86642-18-6**
- ▶ **PETTY, G. Moderní vyučování. 6., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2013, 562 s. ISBN 978-80-262-0367-4.**
- ▶ *HELUS, Zdeněk. Dítě v osobnostním pojetí : obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha : Portál, 2009. 286 s. ISBN 9788073676285.*
- *VISER, J. Managing Behaviour in Classrooms. London : David Fulton Publishers, 2000*
- *VOJTOVÁ, V. Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti. Brno: Masarykova univerzita, 2010*